

ONTWERP VAN GEMEENTELIJK ONTWIKKELINGSPLAN (GemOP)
VAN EVERE
EN HET MILIEUEFFECTRAPPORT (MER) -

ADVIES VAN DE GEWESTELIJKE ONTWIKKELINGSCOMMISSIE
29 APRIL 2021

Secrétariat Commission
Régionale de Développement
Gewestelijke Ontwikkelings-
Commissie Secretariaat

Rue de Namur 59
1000-Bruxelles
Naamsestraat 59
1000 Brussel

T +32 2 435 43 56
F +32 2 435 43 99
crd-goc@perspective.brussels [hier](#)
www.crd-goc.brussels [hier](#)

Gelet op de op 1 maart 2021 ontvangen vraag van de gemeente EVERE om advies over haar ontwerp van gemeentelijk ontwikkelingsplan (GemOP) en het milieueffectenrapport (MER);

Gelet op de ontvangst van het volledige dossier op 17 maart 2021;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 4 juli 2019 betreffende de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie;

Is de Commissie op 18 maart, 25 maart, 1 en 29 april 2021 bijeengekomen;

Na het horen van de vertegenwoordigers van de gemeente en de auteur van het ontwerp van GemOP;

Heeft de Commissie de vertegenwoordigers van perspective die belast zijn met de ontwerpen van RPA Bordet en Defensie gehoord om op de hoogte te worden gebracht van de aandachtspunten inzake de ontwikkeling van deze gebieden die een rechtstreekse impact zullen hebben op de gemeente Evere;

De Commissie brengt op 29 april unaniem het volgende advies uit:

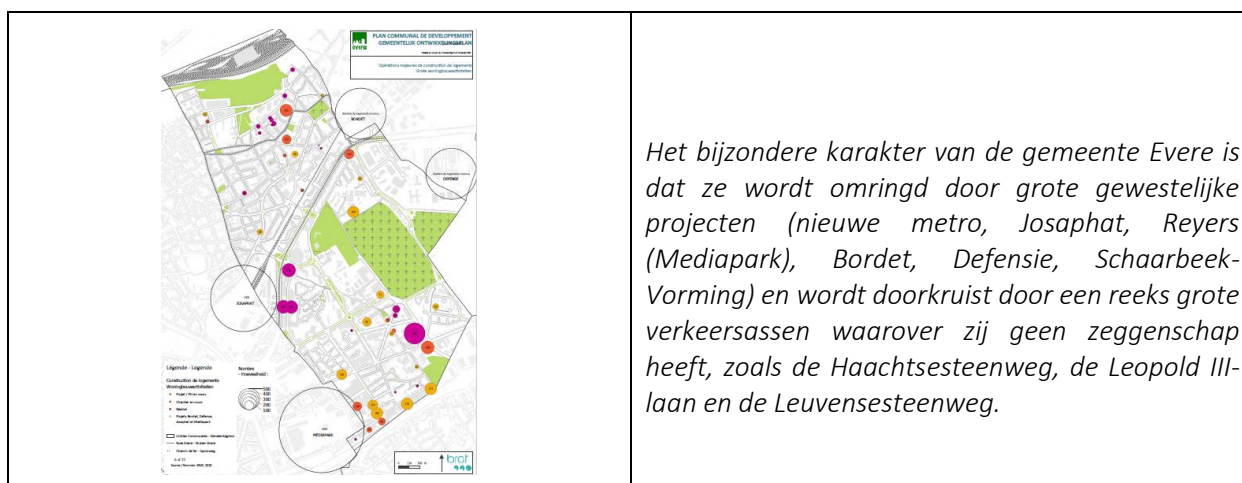
1. ALGEMENE OPMERKINGEN

1.1. CONTEXT

Net als elk ontwerp van GemOP moet dit ontwerp passen binnen het kader van het GPDO. De Commissie wijst op het bijzondere karakter van de gemeente Evere (zoals te zien op de kaart hieronder), die wordt omringd door grote gewestelijke projecten (nieuwe metro, Josaphat, Reyers (Mediapark), Bordet, Defensie, Schaarbeek-Vorming) en die wordt doorkruist door een reeks grote verkeersassen waarover zij geen zeggenschap heeft, zoals de Haachtsesteenweg, de Leopold III-laan en de Leuvensesteenweg. Hieruit blijkt de noodzaak van het opzetten van een goede intergemeentelijke coördinatie, maar ook van overleg over uitdagingen die het grondgebied van het gewest overstijgen.

De Commissie verbaast zich er dus over dat er geen overleg is gepleegd met de Werkvennootschap (met name over de kwestie van de Ring), hoewel die bij de projecten betrokken is (Bordet – Defensie), en dat bepaalde andere belangrijke actoren, zoals de Stad Brussel, geen advies hebben uitgebracht over dit ontwerp van GemOP.

Kaart (van grote woningbouwprojecten) met de locatie van de grote gewestelijke projecten (waaraan Schaarbeek-Vorming moet worden toegevoegd)

1.2. ALGEMENE BEOORDELING

De Commissie wijst op de doeltreffendheid van het proces van het opstellen van het GemOP en de opvolging ervan door perspective.

Zij houdt eraan de kwaliteit van het door de gemeente verrichte werk voor het opstellen van haar GemOP, dat vergezeld gaat van talrijke toelichtende documenten, te benadrukken.

De Commissie is zich ervan bewust dat de gemeente grote gevolgen ondervindt van de grote gewestelijke projecten rond haar grondgebied. Zij prijst haar echter voor haar duidelijke visie op ontwikkeling, die goed tot uiting komt in het GemOP.

1.2.1. UPDATE

De Commissie wijst erop dat sommige cijfers soms op verouderde gegevens zijn gebaseerd en dat zij moeten worden bijgewerkt, vooral omdat dit gevolgen kan hebben voor de toekomstige ontwikkeling van de gemeente.

Zij beveelt met name aan dat de Dienst Scholen van perspective de werkelijke behoeften aan schoolvoorzieningen opnieuw zou bevestigen, rekening houdend met de grote lopende projecten waarvan de programmering nog lang niet is afgerond.

Naar aanleiding van de opmerking van een reclamant dat de prognoses voor de bevolkingstoename naar beneden zijn bijgesteld, is de Commissie van mening dat de gemeente haar gegevens moet bijwerken op basis van de meest recente bevolkingscijfers (2021), zie hieronder.

Tableau 1.6.2.1 Évolution annuelle de la population : 2021-2030 (au 1er janvier) Total										
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Evere	43.395	44.298	44.964	45.451	45.920	46.261	46.567	46.952	47.303	47.682

Bovendien zijn er sinds de opstelling van het GemOP nieuwe elementen bijgekomen (herstelplan post corona, lopende actualisering van het RPA Josaphat enz.). Net als perspective beveelt de Commissie aan om deze nieuwe kwesties in het ontwikkelingsplan op te nemen, meer in het bijzonder de nieuwe behoeften die door de coronacrisis aan het licht zijn gekomen.

De Commissie herinnert aan haar advies over het herstelplan, met name dat "de woningen en kantoren aanpasbaar, evolutief en reactief moeten zijn, zodat ze kunnen inspelen op nieuwe behoeften en nieuwe gewoonten. Er is nood aan meer flexibiliteit ... Onze maatschappij is grondig aan het veranderen; onze woningen, onze kantoren en onze voorzieningen moeten dan ook op een andere leest worden geschoeid."

Hoewel de Commissie begrijpt dat het opstellen van het GemOP een werk van lange adem was (van start gegaan in 2014), is zij van mening dat de ontwikkeling verder dan 2025 moet worden gepland, voor zover de gegevens dat toelaten, met inbegrip van de elementen van de door de regering goedgekeurde RPA's die voor de gemeente van cruciaal belang zijn.

1.2.2. COMPLEMENTARITEIT BINNEN/BUITEN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED

De Commissie wijst erop dat de nieuwe gewestelijke projecten (GPDO) steunen op belangrijke investeringen, op de totstandbrenging van nieuwe woningen en voorzieningen en handelszaken. Deze projecten hebben een grote impact op de gemeente.

De Commissie is van mening dat de relaties van complementariteit tussen wat er buiten en binnen het gemeentelijk grondgebied gebeurt, er baat bij zouden hebben dat er in de ontwikkelingsstrategie meer rekening mee zou worden gehouden. Bijvoorbeeld wat betreft de gevolgen voor de reeds bestaande kernen van de ontwikkeling ten noorden van het Bordet-gebied, dat aan belang zal winnen met het metrostation, de ontwikkeling van de handel enz. Op dezelfde manier zou de gemeente meer profijt kunnen halen uit de ontwikkelingen van grootstedelijk belang.

1.2.3. INFORMATIE/PARTICIPATIE VAN DE BURGER

Wat de participatie betreft, heeft de Commissie altijd het idee verdedigd van echte participatie in een vroeg stadium van de projecten, en niet louter informatiestrekking aan de burger.

De Commissie heeft nota genomen van de talrijke reacties van burgers op het te beperkte raadplegingsproces van het ontwerp van GemOP, dat geen echte ruimte voor participatie laat. Ze moedigt de gemeente ertoe aan de democratische expressie van burgers te ondersteunen in een ruimere perimeter.

2. BIJZONDERE OPMERKINGEN

2.1. OMSCHRIJVING VAN DE DOELSTELLINGEN

2.1.1. PIJLER 1 – NAAR EEN WELOVERWOGEN VERSTEDELIJKING

DOELSTELLING 2: Het gebruik van de bestaande gebouwen valoriseren

De Commissie steunt het idee om het gebruik van de bestaande gebouwen te valoriseren en dringt aan op reconversie ervan. Dit is des te noodzakelijker omdat de gezondheids crisis heeft aangetoond dat er minder behoefte is aan kantoorruimte. Zo kunnen bijvoorbeeld kantoorgebouwen worden omgevormd tot andere functies dan huisvesting, denk bijvoorbeeld aan economische en productieve activiteiten, scholen of andere voorzieningen. Dit reconversiebeginsel zou ook moeten gelden voor andere gebouwen dan kantoren.

DOELSTELLING 3: De verstedelijking opvolgen en regelen

Verdichting

De Commissie steunt de wens van de gemeente om tot een weloverwogen en duurzame verdichting te komen, zoals vereist door het GPDO. Aan de behoefte aan nieuwe woningen kan evenwel worden tegemoetgekomen door de reconversie van kantoorgebouwen, zoals reeds het geval is in de Genèvestraat en de Kolonel Bourgstraat. De Commissie is van mening dat de gemeente op dit punt een strategische visie moet hebben (inventarisatie van gebouwen die in aanmerking komen voor reconversie, operationalisering van de omvorming tot woningen met de nodige aanvullende voorzieningen en handelszaken).

In deze benadering en rekening houdend met de vier grote gewestelijke projecten in de nabijheid of op het grondgebied van de gemeente (Mediapark, Bordet, Defensie en Josaphat), herinnert de Commissie aan haar opmerkingen en die van andere reclamanten met betrekking tot de twee projecten waarvan zij op de hoogte is gebracht, namelijk Mediapark en Josaphat, en sluit zij zich aan bij de voorbehouden van de gemeente in haar GemOP. Zo heeft de Commissie voor de Josaphatsite, waarvan het richtplan van aanleg (RPA) momenteel wordt herzien en aan een nieuw openbaar onderzoek zal worden voorgelegd, gevraagd om "een herdefiniëring van het programma en de ruimtelijke inpassing ervan en om een verhoging van de duurzaamheidsambities van het project in de verschillende gebieden die onder het referentiekader 'duurzame wijken' vallen, vooral dan de versterking van het ecologische potentieel en het behoud en de ontwikkeling van de biodiversiteit; om een herziening van het stedenbouwkundig ontwerp van de vastgoedontwikkeling om het innovatiever en kwaliteitsvoller te maken en om rekening te houden met het noodzakelijkerwijs evolutieve karakter ervan".

Zij kan de gemeente dan ook alleen maar aanmoedigen om bijzonder alert te zijn voor het risico van de verdichting en de gevolgen daarvan voor het behoud van de natuurgebieden en de biodiversiteit.

De Commissie merkt op dat de talrijke opmerkingen over de kwestie van de verdichting wijzen in de richting van een reactie van het type 'niet in mijn achtertuin'. De Commissie is zich ervan bewust dat het vraagstuk van de demografie en van de demografische evolutie niet gemakkelijk af te bakenen is. Ze verzoekt de gemeente evenwel de behoefte aan verdichting vast te stellen door, zoals gezegd, rekening te houden met de meest recente cijfers van het BISA, maar ook met de reconversie van talrijke kantoorgebouwen, die een groot potentieel voor extra huisvesting zullen bieden.

De Commissie stelt het feit van een verdichting in de Tweede Kroon echter niet ter discussie.

2.1.2. PIJLER 2 – DE STRIJD AANBINDEN TEGEN DE KANSARMOEDE EN DE SOCIAAL-GEOGRAFISCHE DUALISERING VAN EVERE

Een van de belangrijkste uitdagingen van de gemeente is het beheer van de sociale mix van haar bevolking en de inperking van de aan de gang zijnde dualiseringsprocessen, wat bijgevolg ook de vraag doet rijzen naar het beheer van het behoud van de economische mix. De Commissie steunt dus het verzoek van perspective om nader te onderzoeken welke middelen moeten worden aangewend om deze doelstelling van

gemengdheid, een belangrijk punt voor de kwaliteitsvolle en evenwichtige ontwikkeling van de gemeente, te verwezenlijken.

DOELSTELLING 1: Het woningbestand aanpassen aan de behoeften van alle inwoners van Evere

Wat huisvesting betreft, heeft de Commissie altijd de nadruk gelegd op de noodzaak om "betaalbare openbare huisvesting" tot stand te brengen. Zij is ook van mening dat het belangrijk is de bevolking in een erg vroeg stadium van de projecten, met inbegrip van huisvestingsprojecten, beter te mobiliseren en te betrekken bij zowel het ontwerp van projecten als het latere beheer van gebouwen, de omgeving, tuinen, voorzieningen ... Zo zou een programma kunnen worden opgezet dat beter beantwoordt aan de behoeften van de toekomstige bewoners en kunnen die bewoners verantwoordelijk worden gemaakt voor het beheer (met begeleiding), wat ook garanties biedt voor meer respect voor de goederen die tot hun beschikking worden gesteld (bv. voor cohousing).

DOELSTELLING 2: De sociale wijken ontsluiten en de sociale mix verhogen

De Commissie is zich bewust van de wens van de gemeente om de sociale mix op haar grondgebied te vergroten, door te zorgen voor een betere verspreiding van de sociale woningen, door sociale woonwijken te ontsluiten, door beter in de behoeften te voorzien en door de sociale samenhang te bevorderen. Zij vestigt de aandacht van de gemeente op het feit dat de sociale mix op zichzelf, zonder begeleiding van de bevolking in de armere wijken, geen oplossing is. De Commissie is van mening dat moet worden voorzien in middelen om deze bevolkingsgroep te begeleiden, zodat ze hun precaire situatie kunnen ontstijgen en kunnen opklimmen op de sociale ladder.

Economische/functionele mix

De Commissie vestigt de aandacht van de Regering en de gemeente op het feit dat de productieve activiteiten een zwakke functie zijn geworden en dat ze moeten worden beschermd. Ze sluit zich zo aan bij de opmerking van Brupartners, in die zin dat de invoering van huisvesting in de OGSO's geen belemmering mag zijn voor de ontwikkeling van de productieve activiteiten en de lokale economie.

De functiegemengdheid moet ook in het kader van de klim op de sociale ladder worden bekeken. Het gaat niet enkel om het beschikken over ruimte voor de economische activiteiten, maar ook om ze te bekijken in een streven naar activering van de bevolking (werkgelegenheid, bereikbare diensten enz.).

DOELSTELLING 3: De sociale cohesie bevorderen

De Commissie is ook van mening dat de gemeente er baat bij zou hebben belangstelling op te wekken bij de bevolking (verenigingen en burgers) door haar te betrekken bij de projecten die zij in de wijken wil ontwikkelen, vooral omdat een echte participatie van de burgers de sociale cohesie kan versterken.

2.1.3. PIJLER 3 – DE KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING VAN EVERE IN STAND HOUDEN

DOELSTELLING 1: De kwaliteit van de gebouwen, het erfgoed en de openbare ruimte in stand houden

Spoorwegerfgoed

De Commissie is van mening dat de opwaardering en de instandhouding van het spoorwegerfgoed aandacht verdienen. Ze wijst er in dat verband op dat de voormalige A.T.D. ('atelier de traction diesel': voormalige remise voor locomotieven) en het voormalige waterreservoir op subtiële wijze in hun omgeving moeten worden geïntegreerd om zo ten volle tot hun recht te komen.

De Commissie is verbaasd dat het ontwerp van GemOP niets zegt over de toekomst van het gebied Schaarbeek-Vorming en de verbindingen met de omliggende projecten (met inbegrip van het richtschema

zelf). Zo zou men zich activiteiten op economisch gebied kunnen voorstellen die verband houden met de spoorwegen, hetzij als uitbreiding van het Spoorwegmuseum, hetzij voor economische activiteiten die met geen van beide specifiek verband houden.

Complexen van sociale woningen

De Commissie vraagt ook om een denkoefening over de (semi-)openbare ruimten en dringt erop aan dat aandacht wordt besteed aan de kwaliteit en het landschappelijke belang van de complexen van sociale woningen.

DOELSTELLING 2: De acties ten behoeve van de ontwikkeling van openbare voorzieningen voortzetten en de kwaliteit ervan waarborgen

De Commissie is het met Brupartners eens dat de diensten voor de wijkgemeenschap moeten worden ondersteund.

Zo herinnert ze aan haar aanbevelingen geformuleerd door de cel Prospect van de GOC in de nota 'Wijken' van november 2020, waarin de Commissie "de nabijheid van de wijk aanbeveelt als eerste schaal voor beleid en levenskwaliteit". Ze pleit er voor het verzekeren van de toegankelijkheid van basisdiensten (handelszaken, voorzieningen (kinderdagverblijven, gezondheids- en sociale diensten ...)). Deze diensten maken ook een versterking van de sociale cohesie mogelijk.

De Commissie is het met verscheidene reclamanten eens dat voorrang moet worden gegeven aan de ontwikkeling van extra voorzieningen (bv. scholen, kinderdagverblijven, recreatieve groene ruimten ...) in verband met de geplande verdichting van bepaalde wijken.

DOELSTELLING 3: Instandhouding en verbetering van het groene netwerk van de gemeente

Begraafplaats van Brussel/Moeraske:

De Commissie heeft opgemerkt dat de pijlen die zijn aangeduid door de begraafplaats en het Moeraske heen, geen fietspaden zijn, maar slechts aanduidingen van behoeften aan verbindingen. De Commissie steunt het verzoek van de KCML om de begraafplaats voor te behouden aan voetgangers.

In het algemeen beveelt ze voorzichtigheid aan bij het vaststellen van de trajecten van het fietsnetwerk. Elk alternatief dat de rust in de parken zou bewaren, moet daarbij worden bestudeerd. Ze wijst op het gevaarlijke karakter van gedeelde of overlappende trajecten voor voetgangers en fietsers. Dit verschijnsel wordt nog versterkt door het toenemende gebruik van elektrische fietsen.

De Commissie steunt het voorstel van de KCML om het Moeraske beter tot zijn recht te laten komen en voor te behouden voor voetgangersverkeer door er fietspaden te verbieden (die trouwens niet gepland zijn in het Good Move-plan).

Zij is ook van mening dat we verder moeten gaan wat het groene netwerk betreft en het Moeraske en de verlengingen ervan in overweging moeten nemen. Er moeten ook verbindingen tot stand worden gebracht tussen het Josaphatpark, het RPA Josaphat en de begraafplaats van Brussel (in de gemeente Evere) en die van Schaarbeek. Ook het RPA Defensie moet in deze denkoefening worden opgenomen.

Het zou interessant zijn de mogelijkheid te bestuderen om op de een of andere manier een voetgangers-/fietsers-/ecologisch netwerk te integreren, en daarbij doorgaand fietsverkeer op de begraafplaatsen te voorkomen.

1.2.4. PIJLER 4 – EVERE: EEN DUURZAME TOEKOMSTGERICHTE GEMEENTE

DOELSTELLING 1: Mikken op een verantwoord en ecologisch beheer van de natuurlijke hulpbronnen

De Commissie is verheugd over de uitgesproken aandacht van de gemeente voor deze aspecten en stelt voor het concept 'ecosysteemdiensten' verder uit te werken. Het is belangrijk dat de hulpbronnen van het plaatselijke ecosysteem worden geïnventariseerd en optimaal worden benut.

De Commissie pleit voor een aanpak waarbij de interactie tussen natuur en de vestigingen van de mens ter discussie wordt gesteld.

DOELSTELLING 2: Het aantrekkelijke en ondernemende karakter van de gemeente versterken

De Commissie sluit zich aan bij het advies van Brupartners dat de economische activiteit, die een zwakke functie is geworden, behouden moet blijven. Ze ondersteunt zo de ambities van het GemOP om een economische strategie te ontwikkelen en de bestaande troeven uit te spelen.

Zoals in het MER wordt benadrukt, is de Commissie van mening dat moet worden voortgebouwd op de vele troeven van de gemeente, met name die van de internationale tertiaire as van de Leopold III-laan. Die biedt immers veel mogelijkheden voor economische ontwikkeling. Bovendien steunt ze de wens om het gemengde karakter aan te moedigen en om bij de ontwikkeling van toekomstige woningen te zorgen voor de ontwikkeling van lokale identiteitskernen.

De Commissie staat positief tegenover de aanpak van de gemeente om gebruik te maken van de verdeling van de wijkmonitoring en het idee van wijkcentra te ondersteunen.

De Commissie beveelt aan om in de eerste plaats bijzondere aandacht te besteden aan de totstandbrenging van een eventuele nieuwe lokale identiteitskern ter hoogte van de Leopold III-laan. Ze wijst erop dat in dit gebied reeds een grote voedingssupermarkt bestaat en dat rekening moet worden gehouden met toekomstige gewestelijke ontwikkelingen. De nabijgelegen RPA's Josaphat en Mediapark zullen zelf wijkcentra worden, wat een onvermijdelijk effect zal hebben op de centraliteiten van de gemeente.

De Commissie neemt nota van het voornemen van de gemeente om het BBP 101, dat afwijkt van het GBP en dat in het MER wordt geanalyseerd, te wijzigen; hiermee wordt beoogd het gebied voor stedelijke industrie Stroobants-Picardie open te stellen voor huisvesting en de bestemming ervan te wijzigen. In haar advies over het BBP 101 wijst de Commissie erop dat Brussel te kampen heeft met een gebrek aan ruimte voor productieve activiteiten. Ze herinnert in dit verband aan het belang van het behoud van de resterende activiteiten en het reserveren van ruimte voor deze activiteiten in nieuwe bestemmingen, temeer daar productieve activiteiten bijdragen aan het scheppen van lokale werkgelegenheid. Daarom heeft zij verzocht het ontwerp te wijzigen door er de reglementaire voorschriften van het OGSO in op te nemen, teneinde het behoud van productieve activiteiten te waarborgen in een ontwerp dat woningen op de verdiepingen mogelijk maakt (zie advies inzake het BBP 101).

De Commissie, die moet vaststellen dat de laatste jaren talrijke grote winkelcentra op het grondgebied van de gemeente zijn ontwikkeld, herinnert aan het belang van het behoud van de lokale handel. De Commissie kan de wil van de gemeente om de lokale identiteitskernen (LIK) te ontwikkelen, dus enkel maar aanmoedigen.

DOELSTELLING 3: Duurzame mobiliteit stimuleren voor een toegankelijke en aangename gemeente

De Commissie neemt nota van de opmerkingen van de Gewestelijke Mobiliteitscommissie (GMC) en van die van de KCML.

Zij heeft er nota van genomen dat er cartografische correcties zullen worden aangebracht om misverstanden te voorkomen. De pijlen op sommige kaarten geven geen echt traject weer, maar eerder de wens om de verbindingen en de bediening van de wijk te verbeteren (met name de fietsroute in het Moeraske, of de tramlijn door de begraafplaats).

De Commissie volgt de aanbevelingen van het MER, evenals het advies van de GMC. Zij is van mening dat het, gezien de grote ontwikkeling van de mobiliteitssystemen, vooral dan voor de actieve vervoerswijzen, nuttig zou zijn het GemMP te herzien en te actualiseren, met name wat het netwerk van gemeentelijke fietsroutes (GemFR) en meer in het algemeen het plan Good Move betreft.

De Commissie beveelt ook aan te voorzien in voldoende fietsparkeergelegenheid van korte en lange duur. Dit gebrek aan fietsparkeerplaatsen doet zich ook in verschillende andere gemeenten voor.

De Commissie beveelt aan bijzondere aandacht te besteden aan de fietsroutes, met name op gevaarlijke kruispunten en kruispunten met druk doorgaand verkeer, alsook bij de spoorweg en de Leopold III-laan, die echte barrières vormen.

De Commissie steunt de stedelijke ontwikkeling rond het geplande multimodale knooppunt in Bordet. Gelet op de toekomstige eindhalte van de metro is een verdichting van deze pool, die bereikbaar is met het openbaar vervoer, bijzonder zinvol. Zij vraagt om de mogelijkheid van een P+R te bestuderen met het oog op de nabijheid van de Ring. Dit idee wordt trouwens ook door de GMC gesteund.

De Commissie benadrukt ook dat het nuttig is de aanpak van de mobiliteit niet te beperken tot het gebied binnen de gemeentegrenzen. Zij is van mening dat ervoor moet worden gezorgd dat ook de verbindingen buiten de gemeentegrenzen worden geoptimaliseerd, zoals die welke verband houden met de grote gewestelijke ontwikkelingsprojecten (ook die in het Vlaamse Gewest (Zaventem ...)). Het zou nuttig zijn als het GemOP explicieter zou zijn over deze kwesties.

De Commissie steunt de talrijke projecten voor (intergewestelijke) fiets- en voetgangersroutes.

DOELSTELLING 4: Een versterking van de uitstraling van Evere door de grote gewestelijke strategische projecten

De Commissie verzoekt om rekening te houden met de projecten aan de gemeentegrenzen en met het hinterland (Vilvoorde, Schaarbeek-Vorming, Zaventem).

De gemeente is een partner van het Gewest voor de uitvoering, via haar GemOP, van het GPDO, zodat er sprake is van een partnerschap. De toegevoegde waarde van het GemOP moet in de twee richtingen werken (gemeente/gewest).

De Commissie wijst op de noodzaak van transversaliteit van competenties (gewest en gemeente). De benaderingen moeten sterker op elkaar worden afgestemd (de grote gewestelijke projecten hebben bijvoorbeeld lokale uitbreidingen nodig).

2. CONCLUSIE

1. *De Commissie houdt eraan de kwaliteit van het door de gemeente verrichte werk voor het opstellen van haar GemOP, dat vergezeld gaat van talrijke toelichtende documenten, te benadrukken. Ze spoort er wel toe aan om de lokale bevolkingsgroepen en de omliggende gemeenten erbij te betrekken.*
2. *Ze dringt aan op de noodzaak van een ontwikkeling per wijk in een bottom-upbenadering.*
3. *Ze vraagt om rekening te houden met de verschillende niveaus en bijgevolg om de gemeentegrenzen te overschrijden, met name bij groene verbindingen en mobiliteitsvraagstukken.*
4. *Ze pleit voor een wijze van verstedelijking die is aangepast aan de huidige situatie en die verder gaat dan functionalistische modellen.*